

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over haar brief van 7 december 2012 inzake Brandveiligheid in zorginstellingen (32 757, nr. 48).

De voorzitter van de commissie,
Neppéus

De griffier van de commissie,
Teunissen

Inbreng VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de brief over brandveiligheid in zorginstellingen. Genoemde leden hebben nog enkele vragen en opmerkingen.

Brandveiligheid is de primaire verantwoordelijkheid van de bestuurder van de instelling. Toezicht wordt gehouden door het bevoegd gezag. De rijksoverheid neemt een ondersteunende rol in. Dit is de verantwoordelijkheidsverdeling zoals beschreven in de brief. De leden van de VVD-fractie vragen hoe deze verantwoordelijkheidsverdeling eruit ziet wanneer er iets mis gaat. Wordt op dat moment ook de bestuurder verantwoordelijk gehouden, of komt deze te liggen bij de toezichthouder wanneer deze onvoldoende toezicht heeft gehouden op de situatie? Welke sancties kunnen worden getroffen bij instellingen die (eventueel meerdere malen) hun verantwoordelijkheid niet blijken te nemen?

In haar ondersteunende rol heeft de rijksoverheid verschillende activiteiten ingezet, zoals de ontwikkeling van een objectief digitaal beoordelingsinstrument, instrumenten voor cliëntenraden, een roadmap en een handreiking om de mate van zelf(on)redzaamheid van de cliëntpopulatie in beeld te brengen. In hoeverre hebben instellingen (mede) een verantwoordelijkheid genomen in deze activiteiten, zowel qua mee helpen bij de ontwikkeling als mede dragen van de kosten?

Verschillende ministeries werken samen aan een AMvB voor basishulpverlening, bedoeld voor bescherming van werknemers, cliënten, patiënten en bezoekers. Wordt hierbij ook specifiek rekening gehouden met de situatie dat in instellingen mogelijk meerdere personen verblijven die een bepaalde mate van zelfonredzaamheid hebben?

Kan de minister aangeven of in de gebruiksvergunning rekening gehouden wordt met de personele bezetting in instellingen tijdens dag, nacht en weekend en de aanwezige BHV organisatie?

Inbreng PvdA-fractie

De leden van de fractie van de PvdA zijn geschrokken van de brief van de minister. Uit de brief blijkt dat er nog te veel problemen zijn met de brandveiligheid in zorginstellingen. Zij zien een drievoudig probleem. De brandveiligheid en het integraal toezicht hierop schieten tekort. Daarnaast wordt de politieke controle via de gemeenteraden ondermijnd. Dit zorgt voor een kwetsbare situatie. De leden van de fractie van de PvdA hopen dat de minister urgent zal handelen.

De leden van de fractie van de PvdA schrikken van de constatering dat sommige zorginstellingen onvoldoende de brandveiligheidsmaatregelen afstemmen op de mate van zelf(on)redzaamheid van hun patiënten en cliënten. Zij verwachten – zeker van zorginstellingen – dat bij brandveiligheid voldoende rekening wordt gehouden met deze zwakkere groepen. Een onderdeel hiervan is dat mensen die fysiek moeilijkheden onder vinden gemakkelijk de zorginstelling moeten kunnen verlaten. Het lid Bouwmeester heeft hier 18 juni 2012 al vragen over gesteld. De reactie hierop was dat de primaire verantwoordelijkheid bij de bestuurder van de instelling blijft liggen en dat er wel een aantal maatregelen worden genomen, o.a. een sluitend toezichtstelsel. Nu wordt er bericht dat er te weinig integraal toezicht is. De leden van de fractie van de PvdA maken zich zorgen over deze ontwikkeling. Gaat de minister deze misstanden zo snel mogelijk aanpakken, ondanks dat zij vindt dat de primaire verantwoordelijkheid bij de bestuurder van de instelling ligt? Kan de minister aangeven wat zij gaat doen om de brandveiligheid beter op de zelf(on)red-

zaamheid van de patiënten af te stemmen, en wanneer dit tot resultaten zal leiden?

Er wordt aangegeven dat de bouwkundige brandveiligheid van zorggebouwen en de organisatie van de bedrijfshulpverlening in veel gevallen te kort schiet. De leden van de fractie van de PvdA vinden ook dat de primaire verantwoordelijkheid voor brandveiligheid bij de bestuurder van de instelling ligt, maar zien een gevaar dat dergelijke dure oplossingen – zoals aanpassingen aan een gebouw – om financiële redenen uitgesteld of verzuimd worden. De Onderzoeksraad concludeert dat zorginstellingen vaak zonder onderbouwing verwijzen naar de afweging tussen het investeren in veiligheid en het investeren in de kwaliteit van zorg en leefbaarheid, de randveiligheid een structureel veiligheidsprobleem vormt. De minister gaf eerder aan bestuurders hierop aan te spreken. Dit heeft volgens deze leden te weinig opgeleverd. Wat gaat de minister doen om te verzekeren dat zorginstellingen voldoende in brandveiligheid investeren, ook als het gaat om dure ingrepen? Het verbouwen van zorggebouwen kost veel geld. Om dergelijke situaties te voorkomen willen de leden van de fractie van de PvdA dat bij de nieuwbouw van zorggebouwen al op de tekentafel getoetst moet worden op alle aspecten BTB. Kan de minister toezeggen dat dit voldoende gebeurt?

De leden van de fractie van de PvdA zijn tevreden met de maatregelen die genomen worden door de minister om het bewustzijn van de bestuurders van zorginstellingen wat betreft de brandveiligheid te verbeteren. Dit geeft echter geen garanties dat de aanbieders deze instrumenten ook voldoende gebruiken. Hoe ziet de minister hierop toe? De leden van de fractie van de PvdA vragen of er inmiddels duidelijkheid is of het toezicht op de bouwkundige, gebruiks- en organisatorische brandveiligheidsaspecten bij één toezichthouder geconcentreerd zal worden. Wanneer zal er sprake zijn van een sluitend toezichtstelsel?

De leden van de fractie van de PvdA constateren dat te veel gemeenten onvoldoende aandacht besteden aan brandveiligheid. Voorbeelden zijn de lage frequentie van inspectie, het missen van tekeningen van brandscheidingen en gemeenteraden die hier niet of «mager» over worden geïnformeerd. Dit is pas duidelijk geworden nadat de Kamer heeft gevraagd naar de inspectie-frequentie. Deze leden vragen waarom het toezicht dit niet eerder heeft geconstateerd. Is de minister het met de leden van de fractie van de PvdA eens dat er een rol is weggelegd voor het Rijk, ongeacht dat de primaire verantwoordelijkheid bij bestuurders van zorginstellingen ligt, gezien gemeenteraden worden ondermijnd? Wat zal de minister hierop ondernemen?

Inbreng SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met grote onvrede kennis genomen van de stand van zakenbrief Brandveiligheid in zorginstellingen. Zij zijn erg geschokt dat de brandveiligheid nog steeds niet op orde gebracht is. Sinds 2005 zijn er 28 mensen overleden ten gevolge van een brand in een zorggebouw. Sinds 2005 zijn er 7035 branden in zorggebouwen in Nederland geweest, waarvan de schade 127.805.000 euro bedroeg. Gemeenten doen te weinig aan brandveiligheid, evenals de bestuurders van zorginstellingen. Deze leden merken op dat elke dode, elke brand er een teveel is, zeker als het gaat om mensen die al in een kwetsbare positie zitten omdat zij zorgafhankelijk zijn. Met name maken deze leden zich grote zorgen over de brandveiligheid van mensen die zeer slecht, of niet ter been zijn en voor mensen die op een gesloten afdeling verblijven. Zij willen van de minister weten in hoeverre de brandveiligheid voor deze mensen momenteel wordt verbeterd. Tevens willen zij dat de minister de

voortgang van brandveiligheid in de zorg gaat monitoren. Daarbij willen zij weten welke stappen genomen zijn om de brandveiligheid in de zorg te verbeteren voor minder redzame mensen sinds de brand in Rivierduinen. Hoewel niet elke brand te voorkomen is, is het echter van groot belang dat er prioriteiten gesteld worden aan de veiligheid van mensen. Zij vinden dat de voortgang om te streven naar een brandveilige situatie in de zorg, te langzaam verloopt. Er moeten snellere stappen, beter toezicht en concrete maatregelen genomen worden.

De minister heeft een aantal actiepunten medegedeeld waaraan bestuurders activiteiten om de brandveiligheid op orde te hebben kunnen regelen. De leden van de SP-fractie hebben daar een aantal vragen over.

- De minister geeft in haar brief aan dat er een objectief digitaal beoordelingsinstrument wordt aangereikt aan bestuurders, dat de brandveiligheid van een zorggebouw meet. Deze leden willen weten hoe dit beoordelingsinstrument eruit ziet en wat er voornamelijk in wordt getoetst. Tevens willen zij weten wanneer deze applicatie opgeleverd gaat worden en of bestuurders verplicht gesteld worden, om aan deze applicatie te voldoen.
- Het LOC Zeggenschap ontvangt financiële ondersteuning voor het ontwikkelen van instrumenten waarmee cliëntenraden zich een beeld kunnen vormen over brandveiligheid. Het is de leden van de SP-fractie onduidelijk wat voor instrumenten dit precies zijn, hoe dit precies werkzaam is en welk doel dit heeft voor de cliëntenraden.
- Vervolgens noemt de minister de ontwikkeling van een roadmap voor een regel-gerichte en risicogerichte brandveiligheidsbenadering. Genoemde leden willen weten wat nu precies die roadmap inhoudt, het is onduidelijk wat dit precies inhoudt en wat het doel hiervan is. Zij vragen daarom een uitgebreide analyse wat de inhoud en totstandkoming van de roadmap precies inhoudt.
- Verder noemt de minister een handreiking die eind 2013 beschikbaar moet worden, die de mate van zelf(on)redzaamheid bepaalt van mensen. De leden van de SP-fractie willen weten wie deze handreiking heeft ontwikkeld, en of bestuurders verplicht worden deze handreiking te hanteren.
- In de brief van de minister wordt aangegeven dat zorginstellingen zelf bezig zijn met initiatieven. De leden van de SP-fractie vinden dit een positief punt. Zij vragen daarom de minister te noemen welke zorginstellingen, maar vooral welke initiatieven zorginstellingen nemen om de brandveiligheid te waarborgen.
- De minister wil dat koepels brandveiligheid stimuleren, door goede voorbeelden te verspreiden. De leden van de SP-fractie zijn het er niet mee eens dat dit door koepels dient te gebeuren. De overheid heeft de verantwoordelijkheid als het gaat om brandveiligheid in de zorg. Het zou positief zijn als de minister dit zelf oppakt, en vragen de minister hierop te reageren.
- Voorts geeft de minister aan dat zij met de brancheorganisaties (BoZ) in gesprek is om te kijken hoe via maatwerkoplossingen een bijdrage geleverd kan worden ten opzichte van brandveiligheid. Genoemde leden willen weten welke maatwerkoplossingen de minister hier precies bedoelt.

De leden van de SP-fractie zijn geschokt dat de brandveiligheid in een aantal gemeenten niet op orde is, alleen al het handhavingplan is bij 28 van de 413 gemeenten niet aanwezig en bij 51 niet actueel. Hoewel de minister aangeeft dat gemeenten voldoende prioriteit uitoefenen, vragen zij wat de minister bedoelt met «voldoende», zeker gezien de frequentie op toezicht die in de praktijk vaak lager ligt dan door de gemeenten wordt vastgelegd. Genoemde leden keuren af dat gemeenten het Besluit

omgevingsrecht niet aan de gemeenteraad rapporteert. Hoe kan dat en waarom wordt dat niet gedaan, zo vragen de leden van de SP-fractie. Voorts willen zij van de minister weten welke maatregelen zij gaat stellen bij gemeenten die in gebreke blijven.

De minister geeft in haar brief aan dat bij 80% van de gemeenten in interviews is aangegeven dat bij de brandveiligheidscontroles vrijwel nergens structureel aandacht wordt besteed aan het doorvoeren van brandwerende scheidingen boven plafonds en leidingschachten. Ook blijkt dat tekeningen van brandscheidingen ontbreken in gemeentelijke dossiers. Zeker doordat het rapport; «Gemeentelijk toezicht op de brandveiligheid van zorginstellingen» door de Inspectie leefomgeving en transport aangeeft dat zonder dergelijke tekeningen adequate controle van de bouwkundige brandveiligheid niet of nauwelijks mogelijk is. De leden van de SP-fractie vinden dit bericht uitermate schokkend, en vragen welke maatregelen de minister per direct gaat treffen, om te zorgen dat gemeenten consequent bezig gaan met de brandveiligheid van zorggebouwen. Zij wijzen op het Efectis-rapport «Vluchtcondities bij toepassing van brandwerende binnenwanden met brandbare isolatiematerialen indien toegepast in gebouwen met minder zelfredzame mensen». In dit rapport beveelt Efectis aan aanvullende eisen te stellen aan binnenwanden met brandbare isolatiematerialen, indien toegepast in gebouwen met minder zelfredzame personen. Hoewel het besluit over het opnemen van voorschriften voor de toepassing van brandbare isolatiematerialen in binnenwanden pas in 2014 behandeld zal worden door het ministerie van BZK, vragen deze leden of dit voor de zorg al eerder mogelijk is.

De minister gaat in haar brief in over de verantwoording van het Rijk. Zij geeft aan dat er zorg gedragen moet worden voor een heldere en dekkende regelgeving. Hoewel de leden van de SP-fractie daar mee eens zijn, merken zij op dat dit een enorm complexe uitdaging is, zeker doordat het beleid omtrent brandveiligheid versnipperd is. Zo zijn zorginstellingen, de brandweer, de gemeente, de VROM-inspectie, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het ministerie van Binnenlandse Zaken en het ministerie van Veiligheid en Justitie bezig de brandveiligheid te waarborgen. Deze leden zien dat er problemen zijn met de uitvoering van regels en normen, doordat het onduidelijk wordt, wie nu precies wat moet doen. Zij vragen de minister hierop te reageren in een uitgebreide analyse.

Inbreng CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie maken zich ernstig zorgen of er wel voldoende aandacht van de raden van bestuur is voor brandveiligheid in hun zorginstellingen. Tevens vinden zij de staat van de handhaving door gemeenten onder de maat.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft een brief aan de bestuurders van zorginstellingen gestuurd met het verzoek de brandveiligheid van zorginstellingen te verbeteren. Heeft de minister er voldoende vertrouwen in dat hiermee voldoende aandacht is ontstaan?

De minister haalt de uitkomsten aan uit het rapport van de gezamenlijke Rijksinspecties en het recent uitgebrachte rapport van de OVV over de brand bij de GGZ-instelling Rivierduinen in Oegstgeest. Daaruit blijkt onder meer dat er een discrepantie is tussen het beeld dat bestuurders en medewerkers hebben van de brandveiligheid van hun instelling en de daadwerkelijke brandveiligheid. Brandveiligheidsmaatregelen worden niet of onvoldoende afgestemd op de mate van zelf(on)redzaamheid van de patiënt.

De minister geeft aan dat dit de primaire verantwoordelijkheid van de bestuurder van de instelling is. Er wordt een aantal instrumenten opgesomd waarmee bestuurders aan de slag kunnen. In de periode 2012–2015 komen deze instrumenten beschikbaar. Op welke manier wil de minister dit onder de aandacht brengen van zorginstellingen en hoe vrijblijvend of verplichtend zijn deze instrumenten? Waarom komen deze instrumenten niet veel eerder beschikbaar? Heeft de minister een overzicht welke zorginstellingen zich niet houden aan de van toepassing zijnde brandveiligheidseisen?

De minister neemt daarmee vooral enkele structuurmaatregelen om brandveiligheid tussen de oren van de bestuurders te krijgen. Welke mogelijkheden ziet de minister om de instelling jaarlijks tot een calamiteitenoefening te verplichten? Tevens heeft LOC zeggenschap in Zorg met financiële ondersteuning van VWS en WenR instrumenten ontwikkeld waarmee cliëntenraden een beeld van de brand(on)veiligheid van de instelling kunnen vormen. Is een dergelijk instrument ook beschikbaar voor de leden van de Verpleegkundig Advies Raad die dagelijks met «boots on the ground» staan?

Nu blijkt uit het onderzoek van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) dat het toezicht van het bevoegd gezag ook onder de maat is. Handhaving en controle vinden onvoldoende plaats. 79 van de 385 gemeenten hebben hun handhavingsbeleidsplan onvoldoende op orde. Dat is 19% van alle gemeenten. Daarnaast is bij 55% van de gemeenten geen onderscheid in het toezicht gemaakt tussen zorginstellingen voor ambulante zorg en residentiële zorg. Bij 120 gemeenten is het uitvoeringsprogramma voor 2012 niet aanwezig.

Zorginstellingen zouden twee keer per jaar gecontroleerd moeten worden. Dat is bij 324 van de 409 gemeenten niet het geval. Dat is 79% van alle gemeenten.

De leden van de CDA-fractie vinden dit een verontrustende conclusie. Eind 2011 al concludeerden de gezamenlijke inspecties dat de brandveiligheid in zorginstellingen flink tekortschoot en dat het gemeentelijk toezicht zowel kwantitatief als kwalitatief onvoldoende was. De ILT komt nu tot dezelfde conclusie. Inmiddels zijn we meer dan een jaar verder na de eerste verontrustende onderzoeksresultaten. In 2011 waren er zeven doden te betreuren door branden in zorginstellingen. Is de minister nog steeds voornemens om, indien nodig, gebruik te maken van haar interventiemogelijkheden? Hoe dan, en wanneer? Heeft de minister hier tot op dit moment al gebruik van gemaakt, bijvoorbeeld richting gemeenten waarvan gebleken is dat zij niet aan de wettelijke rapportageplicht voldoen? Waarom wil de minister wachten tot gemeenten op de onderzoeksresultaten hebben kunnen reageren? Wanneer komt de ILT met een eindoverzicht per gemeente? Kan de Kamer dit overzicht voor het debat over dit onderwerp ontvangen?

Welke daadwerkelijk mogelijkheden heeft de minister om gemeenten te dwingen de van toepassing zijnde bouwregelgeving op het gebied van brandveiligheid toe te passen, en zo nodig de zorginstellingen op te dragen zich te houden aan desbetreffende regelgeving?

Het is ook nog niet controleerbaar, omdat de helft van de gemeenten niet aan de gemeenteraad rapporteert over de uitvoering van het handhavingsbeleid. Welke maatregelen neemt de minister nog meer om de gemeenten te activeren hun toezicht op orde te krijgen? Op welke wijze is de minister al met de VNG in contact getreden om een aanvalsplan te maken?

Daarbij geeft de minister aan dat zij wel de gemeenten heeft gevraagd een reactie te geven op het feit dat er niet voldaan is aan de wettelijke rapportageplicht aan de gemeenteraad. Deze leden verzoeken de minister het opgestelde eindoverzicht ook aan de vaste commissie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan te bieden.

Ten slotte willen de leden van de CDA-fractie graag weten wanneer er een volgend onderzoek plaats zal vinden naar de brandveiligheid in zorginstellingen, zodat bekeken kan worden of de genoemde maatregelen effect hebben gehad.

Inbreng D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met bezorgdheid kennisgenomen van de brief over de stand van zaken omtrent de maatregelen ter bevordering van de brandveiligheid in zorginstellingen. Deze leden hebben grote zorgen over het feit dat de brandveiligheid van zorginstellingen nog steeds onder de maat is en dat de situatie sinds 2004 nauwelijks verbeterd is. Zij hebben daarover verscheidene vragen en opmerkingen.

De minister somt een aantal activiteiten op die er aan bij moeten dragen dat de brandveiligheid in zorginstellingen verbetert. Een van deze activiteiten betreft het ondersteunen van bestuurders van instellingen. De minister was voornemens hen eind 2012 het «Firefish» beoordelingsinstrument aan te reiken, waarmee de brandveiligheid van een zorggebouw in beeld kan worden gebracht. Is dit reeds bij alle bestuurders onder de aandacht gebracht en hoe hebben zij daarop gereageerd? Naast bestuurders dienen ook cliëntenraden meer instrumenten te krijgen voor het in beeld brengen van de brandveiligheid in instellingen. Kan de minister aangeven of in dat kader het Actieprogramma brandveiligheid wordt doorgezet? Zo ja, hoeveel middelen worden hiervoor beschikbaar gesteld? De kwetsbare positie van cliënten die in zorginstellingen verblijven, maakt het borgen van de brandveiligheid extra belangrijk. In dat perspectief achten deze leden het bijzonder nuttig wanneer instellingen de mate van zelf(on)redzaamheid in kaart brengen. In dat kader wordt momenteel gewerkt aan een handreiking die dat moet bevorderen. Waarom is deze handreiking pas eind 2013 gereed? Is het mogelijk dit proces te versnellen? Waakzaamheid omtrent de brandveiligheid moet uiteindelijk vanuit de instellingen zelf komen. Deze leden constateren dat er instellingen zijn die daartoe zelf initiatieven ontwikkelen. Op welke wijze stimuleert de minister dat goede voorbeelden worden verspreid, en in welke mate is daar nu al sprake van?

De leden van de D66-fractie delen de mening van de minister dat gemeenten een belangrijke verantwoordelijkheid hebben bij het toezicht op brandveiligheid in zorginstellingen. Deze leden zijn geschrokken van de lage prioriteit en beperkte inspectie-frequentie die een groot aantal gemeenten ten toon spreidt, als het gaat om het toezicht op de brandveiligheid. Deze leden vinden het vanzelfsprekend dat de ILT de gemeenten daarop een brief heeft gestuurd met daarin de bevindingen voor de desbetreffende gemeente. Daar waar niet is voldaan aan de wettelijke rapportageplicht aan de gemeenteraad, zijn brieven in afschrift naar de gemeenteraad verzonden. Deze leden vernemen graag welke acties de gemeenten naar aanleiding van de verzonden brieven hebben genomen? Welke acties neemt het ILT wanneer gemeenten niet reageren op de verzonden brieven, of wanneer acties uitblijven? Deze leden vragen de minister voorts of het opvragen van de prioriteit en inspectiefrequentie van het toezicht op de brandveiligheid over drie jaar herhaald wordt, en of er verscherpt toezicht is ingevoerd daar waar grote omissies zijn aangetroffen? De hier aan het woord zijnde leden vernemen ook graag op welke wijze de VNG betrokken is bij het onderwerp brandveiligheid in zorginstellingen. Bieden zij gemeenten informatie en ondersteuning op dit punt?

De leden van de D66-fractie benadrukken dat naast zorgaanbieders en gemeenten ook het Rijk een belangrijke verantwoordelijkheid heeft in het borgen van de brandveiligheid in zorginstellingen. De onderzoekers van het rapport «Brandveiligheid van zorginstellingen» achten het toezicht op brandveiligheid door verschillende diensten onwenselijk. Zij doen de aanbeveling het toezicht bij «»en toezichthouder te beleggen. Deze leden vernemen graag of de minister de intentie heeft deze aanbeveling over te nemen. Welke toezichthouder achten zij hier het beste voor geschikt? Deelt de minister de opvatting van de D66-fractie dat daarbij het beste kan worden aangesloten bij een van de bestaande toezichthouders? Deze leden vragen de minister ten slotte wanneer de ingezette acties, die beogen de brandveiligheid in zorginstellingen te verbeteren, worden geëvalueerd. Welke resultaten moeten er dan naar mening van de minister zijn geboekt?